

Purmerdijk 13, Purmerend (gemeente Purmerend)

Een Bureauonderzoek

R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 3101

Purmerdijk 13, Purmerend (gemeente Purmerend)
Een Bureauonderzoek

Auteur: R.M. van der Zee

In opdracht van: Bach Bouw

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 25 juni 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: in concept, 12-06-2012

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'C.Y. Burnier', with a long horizontal stroke extending to the right.

Autorisatie:
C.Y. Burnier

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding en administratieve gegevens	6
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Doelstelling en vraagstelling	7
2.2 Methodiek	7
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	11
3 Aanbeveling	12
Literatuur	12
Geraadpleegde websites	13
Lijst van afbeeldingen en tabellen	13
Bijlage 1 Boorgegevens	

Samenvatting

Ten behoeve van de voorgenomen sloop en nieuwbouw van diverse opstallen heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd op de locatie Purmerdijk 13 in Purmerend (gemeente Purmerend). Het onderzoek vond plaats in opdracht van Bach Bouw. te Wormer en is uitgevoerd in juni 2012.

Op basis van het bureauonderzoek werd de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld. De diepere ondergrond bestaat uit wad- en kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer binnen de Naaldwijk Formatie). Hoewel deze tot op heden niet zijn aangetoond, kunnen in de top van archeologische sporen en vondsten uit het Neolithicum en Bronstijd aanwezig zijn. Vanwege de afwezigheid van een veenpakket en door latere ontginningen zullen deze waarschijnlijk niet meer intact zijn. Bovendien is het de vraag of de kwelderafzettingen ter plaatse van het plangebied geschikt waren voor bewoningen aangezien deze in dit deel van de Purmer veelal uit zware klei bestaan.

In 1622 werd het Purmer-meer drooggelegd en ontstond de droogmakerij De Purmer. Het gebied werd verkaveld en in 1642 werd de huidige stomp 'De Witte Haan' gebouwd. Ter plaatse van het plangebied moet rekening worden gehouden met erfophogingen vanaf de late eerste helft van de 17^e eeuw. Daarnaast kunnen funderingsresten van bijgebouwen en afvalkuilen aanwezig zijn.

In delen van het plangebied moet echter rekening worden gehouden met bodemverstoring door het toepassen van grondverbetering en het graven van funderingssleuven voor de opstallen, en de aanleg van een biogasinstallatie en nutsvoorzieningen. Met name in de onbebouwde delen kunnen de resten geheel of gedeeltelijk nog intact aanwezig zijn.

Bij het graven van de funderingssleuven van de nieuwbouw bestaat de kans dat resten verstoord zullen worden. Dit zal met name het geval zijn bij de bouw van de kapschuur, die grotendeels in het onbebouwde deel van het plangebied gerealiseerd worden. De overige nieuwbouw zal in hoofdzaak ter plaatse van de te slopen bebouwing en biogasinstallatie gerealiseerd worden, waar de bodem naar verwachting geroerd zal zijn.

De kans op archeologische resten komt tot uitdrukking op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Purmerend, waar aan alle erven in de droogmakerij een hoge archeologische verwachtingswaarde is toegekend. Om de op het bureauonderzoek gebaseerde gespecificeerde verwachting voldoende te kunnen aanvullen en toetsen, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied tijdens de sloop- en graafwerkzaamheden in een archeologische begeleiding te voorzien.

De archeologische begeleiding dient hetzelfde doel als een inventariserend veldonderzoek door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Dit betekent dat indien bij de civiele werkzaamheden toch vondsten of archeologische sporen worden aangetroffen, deze worden geregistreerd en, in zover de werkzaamheden dat toelaten, worden ge-documenteerd. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Het verdient verder de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zo als aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In het voorliggende rapport wordt een onderzoek beschreven waarvoor de volgende administratieve gegevens gelden:

Opdrachtgever:	Bach Bouw
Soort onderzoek:	bureauonderzoek
Aanleiding:	sloop kapschuur, loopstal, biogasinstallatie en garage; nieuwbouw kapschuur en kapberg uitbreiding stolp
Locatie:	Purmerdijk 13
Plaats:	Purmerend
Gemeente:	Purmerend
Provincie:	Noord-Holland
Kadastrale gegevens:	gemeente Purmerend, sectie I, perceel 308
Kaartblad:	19G (1:25.000)
Oppervlakte plangebied	1,5 ha
Coördinaten:	N: 128.771 / 504.280 W: 128.731 / 504.166 O: 128.894 / 504.205 Z: 128.832 / 504.104
Bevoegde overheid:	gemeente Purmerend
Deskundige namens de bevoegde overheid:	mw. A. Schenk
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	52.237
Auteur:	R.M. van der Zee
Projectmedewerker:	n.v.t.
Autorisatie:	C.Y. Burnier
Periode van uitvoering:	juni 2012
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-u1c5-9k

Ten behoeve van de voorgenomen sloop en nieuwbouw van diverse opstallen heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd op de locatie Purmerdijk 13 in Purmerend (gemeente Purmerend). Het onderzoek vond plaats in opdracht van Bach Bouw. te Wormer en is uitgevoerd in juni 2012. De uitvoering vond plaats in het kader van een aanvraag van een omgevingsvergunning en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in de zone met een hoge archeologische verwachting. In dit gebied is voor alle bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 50 cm –mv (bouwvoor) archeologisch onderzoek vereist.¹ Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Purmerend heeft voor zover bekend echter geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit onderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

¹ Huizer *et al.* 2008.

² SIKB 2010.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
 - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
 - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

De beschrijving van de historische en aardwetenschappelijke informatie is gebaseerd op het volgende bronmateriaal:

- Kavelkaart van Joannes Leupenius 'De Purmer bedyckt inde jaare M.D.C.XVIII' uit 1622
- Kadastrale minuut uit 1811-1832
- Grote Historische Provincie Atlas van Noord-Holland, 1:25.000, 1849-1859
- Bonnekaarten uit 1878, 1894, 1904 en 1907
- Topografische kaarten uit 1950, 1961, 1971, 1983 en 1994
- Geologische kaart 1:50.000
- Geomorfologische kaart 1:50.000

- Bodemkaart 1:50.000
- Recente luchtfoto's (Google Earth)
- AHN-beelden
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)
- Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van Noord-Holland
- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS)

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt buiten de bebouwde kom op circa 0,8 km ten noord van Purmerend (afb. 1). Het betreft het perceel dat kadastraal geregistreerd is als 'gemeente Purmerend sectie I perceel 308'. De noordwestelijke begrenzing wordt gevormd door de Purmerdijk en overige begrenzingen worden gevormd door kavelsloten (afb. 2).

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als de Purmer droogmakerij binnen een straal van circa 1000 m rondom het plangebied.

In het plangebied zijn de volgende ingrepen gepland (afb. 3):

Aard ingrepen:	sloop van drie opstallen, loopstal (506 m ²), biogasinstallatie (174 m ²) en kapschuur (330 m ²); uitbreiding bestaande stolp (39 m ²) kleine aanpassingen kalverstal nieuwbouw kapschuur (350 m ²) en kapberg (200 m ²) aanplant houtwallen aan zuidzijde perceel
Wijze fundering:	houten heipalen met beton opzetters
Onderkeldering:	nee
Diepte bodemverstoring:	onbekend
Oppervlakte bodemverstoring:	circa 590 m ²
Verwachte wijziging grondwaterstand:	geen
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	onbekend
Toekomstige ligging verharding:	onbekend

In de stolp zullen twee woningen gerealiseerd worden. Ook in de kapberg zal een woning gerealiseerd worden. De kapschuur zal ingericht worden als overnachtingsverblijf (b&b), de kalverstal als atelier.³

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel gedeeltelijk bebouwd en in gebruik als erf. De bebouwing bestaat uit een stolp (406 m²), een kalverstal (361 m²), loopstal (506 m²), een biogasinstallatie (174 m²) een kapschuur (330 m²) en een garage van (38 m²).

De stolp, genaamd 'De Witte Haan', dateert uit 1649.⁴ De boerderij is op staal gefundeerd met enkele korte paaltjes onder de penanten van de vierkantconstructie. Onder de opkamer bevindt

³ informatie stedenbouwkundige schets

⁴ <http://boerderijenstichting.pictura-dp.nl>

zich een kleine kruipruimte. De andere opstallen hebben doorlopende betonnen plaat met aangestorte vorstrand. Er zijn verder geen ondergrondse constructies aanwezig.

De andere opstallen zijn in jaren '70 en '80 gebouwd.⁵ Uit bouwtekeningen blijkt dat de loopstal daterend uit 1982, in 1989 werd verbouwd en voorzien van mestkelders. Deze zijn op 120 cm –mv aangelegd. Verder wordt melding gemaakt van een betonnen opvangbak, die later is verwijderd. Vervolgens het gat dichtgestort met zand.

In het plangebied zijn milieuhygiënische bodemonderzoeken uitgevoerd, een actualiserend bodemonderzoek, een aanvullend bodemonderzoek en een asbest inventarisatie onderzoek.⁶ De resultaten van deze onderzoeken zijn op dit moment niet beschikbaar.

2.3.3 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische overzichtkaart van Nederland 1:600.000 ⁷	Laagpakket van Wormer / Formatie van Nieuwkoop; zeeklei en –zand met inschakelingen van veen
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 ⁸	vlakke van zee- of meerbodemaftellingen (2M33)
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 ⁹	tochteerdgronden in klei en grondwatertrap III (pMo80-III)
Hoogtekaart van het waterschap De Purmer met aangegeven de hoogtematen in meters beneden N.A.P.) ¹⁰	3,41 m - NAP

In de Middeleeuwen was ter plaatse van de onderzoekslocatie een veenlandschap aanwezig, dat doorsneden werd door kleine veenstroompjes, zoals de Purmer Ee of Weere, dat in open verbinding stond met het Almere, de voorloper van de Zuiderzee.¹¹ Een zuidelijker gelegen tak van het systeem dat ten noorden van het huidige Marken uitmondde, liep ter plaatse van de Nes bij IJpendam.

Ongeveer vanaf het begin van de Late Middeleeuwen werd het gebied door de mens in cultuur gebracht.¹² Schuin of haaks op de veenstroompjes werden sloten aangelegd, met als doel het veen te ontwateren. Door de hierbij gepaard gegane oxydatie daalde de bodem van enkele meters boven de zeespiegel tot enkele meters er onder. Dit maakte het gebied ongeveer vanaf de twaalfde eeuw erg vatbaar voor overstromingen vanuit de Zuiderzee en erosie van het veen.

De oevers van de sloten en veenstroompjes werden weggeslagen, waardoor uiteindelijk grote meren ontstonden, zoals de Purmer, de Beemster, de Schermer en de Wormer. Tijdens deze overstromingen werd bovendien een maximaal ca. 1 m dik kleidek afgezet, dat wordt gerekend tot de IJse Laag (onderdeel van het Laagpakket van Walcheren binnen de Naaldwijk Formatie). Omstreeks 1300 was het aanvankelijk aaneengesloten veenlandschap sterk verbrokkeld en doorsneden door grote meren. In het begin van de 17^e eeuw vond de drooglegging van drie grote meren rondom Purmerend plaats: de Beemster, de Purmer en de Wormer.

Op basis van de Bodemkaart van Nederland 1:50.000 bestaat de natuurlijke bodem in het gebied uit tochteerdgronden in klei met grondwatertrap III (pMo80-III).¹³ Deze gronden komen veelal voor in

⁵ informatie dhr. J-P. Chatrou (Bach Bouw)

⁶ ibid.

⁷ TNO 2010

⁸ Stichting voor Bodemkartering & Rijks Geologische Dienst 1979.

⁹ Stichting voor Bodemkartering 1987.

¹⁰ <http://www.waterlandsarchief.nl>

¹¹ Reh, *et al.* 2005.

¹² Huizer, *et al.* 2008.

¹³ Stichting voor Bodemkartering 1987.

de lagere delen van droogmakerijen.¹⁴ De bovengrond bestaat uit een zwarte, minerale eedlaag, ontstaan door vertering van de oorspronkelijke veenlaag en aanrijking met minerale bestanddelen (baggeren).

2.3.4 Beschrijving van bekende archeologische waarden

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) maakt het plangebied deel uit van een zone met een zeer lage trefkans. Deze zone beslaat de gehele Purmer droogmakerij. Hierbij moet worden opgemerkt dat de kaart een minder voorspellend karakter heeft voor archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd en daarom niet bruikbaar is voor gebieden die pas na de Late Middeleeuwen zijn ontgonnen.

Op de Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Purmerend heeft de Purmer droogmakerij een lage verwachting.¹⁵ De erven van de boerderijen, waaronder het plangebied, hebben echter een hoge archeologische verwachting.

Voor het onderzoeksgebied zijn op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) geen AMK-terreinen aanwezig. In ArchisII zijn geen onderzoeksmeldingen, waarnemingen en vondstmeldingen geregistreerd.

Ten behoeve van het verkrijgen van informatie over cultuurhistorische waarden is de KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) geraadpleegd.¹⁶ In het onderzoeksgebied bevinden zich twee boerderijen van 'cultuurhistorische waarde'.¹⁷ Het boerderij in het plangebied heeft evenwel niet deze status. De reden hiervan is niet bekend.

2.3.5 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kavelkaart van Joannes Leupenius 'De Purmer bedyckt inde jaare M.D.C.XVIII', naar Lucas Jansz (afb. 6)	1683	onbebouwd
Kadastrale minuut (afb. 7) ¹⁸	1811-1832	eigenaar Jurrian Hovenier percelen 33 en 34: weiland perceel 35: boomgaard perceel 36: huis en erf
Grote Historische Provincie Atlas 1:25.000 ¹⁹	1849-1859	boerderij 'De Witte Haan', bijgebouw, boomgaard
Bonnekaart ²⁰	1878	boerderij 'De Witte Haan', bijgebouw en hooiberg?, boomgaard en weiland
Bonnekaart ²¹	1894	idem.
Bonnekaart ²²	1904	idem.
Bonnekaart (afb. 8) ²³	1907	idem.
Topografische kaart ²⁴	1950	erf met twee bijgebouwen, boomgaard en weiland

¹⁴ Wagenaar & Wallenburg 1987.

¹⁵ Huizer, *et al.* 2008.

¹⁶ <http://www.kich.nl>

¹⁷ MIP-object 49430 (Purmerdijk 9) en MIP-object 49431 (Purmerdijk 13)

¹⁸ Kadaster 1811-1832

¹⁹ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1992.

²⁰ Bureau Militaire Verkenningen 1878

²¹ Bureau Militaire Verkenningen 1894

²² Bureau Militaire Verkenningen 1904

²³ Bureau Militaire Verkenningen 1907

²⁴ Kadaster 1950

Bron	Jaartal	Historische situatie
Topografische kaart ²⁵	1961	idem.
Topografische kaart ²⁶	1971	erf met drie bijgebouwen, boomgaard en weiland
Topografische kaart ²⁷	1983	erf met drie bijgebouwen, weiland
Topografische kaart ²⁸	1994	erf met drie bijgebouwen, weiland

Uit historische informatie is bekend dat in 1622 de Purmer werd doorgelegd. Het gebied werd verkaveld in percelen van 20 morgen (ongeveer 17 ha).²⁹ Deze liepen van de Middeltocht tot de dijk en werden door de wegen aanweeszijden van de Middeltocht in twee stukken van 10 morgen verdeeld. Uit deze periode dateert de kavelkaart van Joannes Leupenius uit 1683 (afb. 6). Hierop is geen bebouwing weergegeven. Pas 20 jaar na de drooglegging werd de stolp 'De Witte Haan' gebouwd.

Op de kadastrale minuut uit 1811-1832 is de stolp weergegeven met ten noorden ervan één bijgebouw (afb. 7). Het gebied rondom de boerderij is ingericht als erf. Verder is er nog een boomgaard aanwezig. Op de kaarten uit de tweede helft van de 19e eeuw en de 20ste eeuw lijkt de situatie weinig te veranderen (afb. 8). Wel verschijnen in de loop van de tijd meerdere bijgebouwen. De schaal van de kaarten is echter te grof om eenduidige uitspraken over de aard en omvang van de bijgebouwen te kunnen doen.

Ten behoeve van informatie over de verschillende gebouwen is het bouwarchief geraadpleegd.³⁰ Hieruit blijkt dat op 07-12-1914 vergunning is verleend voor de verbouw van de boerderij, op 28-09-1966 vergunning is verleend voor de bouw van een berging, op 24-02-1982 vergunning is verleend voor de bouw van een veestal en op 11-08-1983 vergunning is verleend voor de bouw van een opslagloods.

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *"Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?"* kan als volgt worden beantwoord:

De diepere ondergrond bestaat uit wad- en kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer binnen de Naaldwijk Formatie). Hoewel deze tot op heden niet zijn aangetoond, kunnen in de top van archeologische sporen en vondsten uit het Neolithicum en Bronstijd aanwezig zijn. Vanwege de afwezigheid van een veenpakket en door latere ontginningen zullen deze waarschijnlijk niet meer intact zijn. Bovendien is het de vraag of de kwelderafzettingen ter plaatse van het plangebied geschikt waren voor bewoningen aangezien deze in dit deel van de Purmer veelal uit zware klei bestaan.³¹

In 1622 werd het Purmer-meer drooggelegd en ontstond de droogmakerij De Purmer. Het gebied werd verkaveld en in 1642 werd de huidige stolp 'De Witte Haan' gebouwd. Ter plaatse van het plangebied moet rekening worden gehouden met erfophogingen vanaf de late eerste helft van de 17^e eeuw. Daarnaast kunnen funderingsresten van bijgebouwen en afvalkuilen aanwezig zijn.

In delen van het plangebied moet echter rekening worden gehouden met bodemverstoring door het toepassen van grondverbetering en het graven van funderingssleuven voor de opstallen en de

²⁵ Kadaster 1961

²⁶ Kadaster 1971

²⁷ Kadaster 1983

²⁸ Kadaster 1994

²⁹ Reh, et al. 2005.

³⁰ <http://www.waterlandsarchief.nl>

³¹ Reh, et al. 2005.

aanleg van een biogasinstallatie en nutsvoorzieningen. Met name in de onbebouwde delen kunnen de resten geheel of gedeeltelijk nog intact aanwezig zijn.

Bij het graven van de funderingssleuven van de nieuwbouw bestaat de kans dat resten verstoord zullen worden. Dit zal met name het geval zijn bij de bouw van de kapschuur, die grotendeels in het onbebouwde deel van het plangebied gerealiseerd worden. De overige nieuwbouw zal in hoofdzaak ter plaatse van de te slopen bebouwing en biogasinstallatie gerealiseerd worden, waar de bodem naar verwachting geroerd zal zijn.

De beantwoording van de overige onderzoeksvragen is als volgt:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*
Nee, het plangebied is niet voldoende onderzocht.
- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*
Geadviseerd wordt om het graven van de funderingssleuven van de nieuwbouw archeologisch te begeleiden.
- *Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?*
Niet van toepassing

3 Aanbeveling

De kans op archeologische resten komt tot uitdrukking op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Purmerend, waar aan alle erven in de droogmakerij een hoge archeologische verwachtingswaarde is toegekend. Om de op het bureauonderzoek gebaseerde gespecificeerde verwachting voldoende te kunnen aanvullen en toetsen, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied tijdens de graafwerkzaamheden in een archeologische begeleiding te voorzien.

De archeologische begeleiding dient hetzelfde doel als een inventariserend veldonderzoek door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Dit betekent dat indien bij de civiele werkzaamheden toch vondsten of archeologische sporen worden aangetroffen, deze worden geregistreerd en, in zover de werkzaamheden dat toelaten, worden ge-documenteerd. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Het verdient verder de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zo-aan-gegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Literatuur

- Bureau Militaire Verkenningen**, 1878, 1894, 1904 en 1907: *Midden-Beemster*, blad 296, 1:25.000.
- Huizer, J., J. Dijkstra & M. Benjamins**, 2008: *De archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeente Purmerend*. Amersfoort (ADC Heritage rapport H026).
- Kadaster**, 1811-1832: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen*, Edam, Noord Holland, Sectie F, Blad 01.
- Kadaster**, 1950-1994: *Topografische Kaart van Nederland 1:25.000*, blad 19 G Purmerend.
- Kars, H. & A. Smit** (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Reh, W., C. Steenbergen & D. Aten**, 2005: *Zee van land. De droogmakerij als atlas van de Hollandse landschapsarchitectuur*. Wormer.
- SIKB**, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1987: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50 000. Blad 19 Oost Alkmaar Blad 20 West (gedeeltelijk) Enkhuizen*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

- Stichting voor Bodemkartering & Rijks Geologische Dienst**, 1979: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1: 50 000. Blad 19 Alkmaar Blad 20 Lelystad (gedeeltelijk)*. Stichting voor Bodemkartering & Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- TNO**, 2010: *Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000*. Utrecht.
- Topografische Dienst Nederland**, 1950-1994: *Topografische Kaart van Nederland, blad 19 G Purmerend*.
- Wagenaar, K. & C. van Wallenburg**, 1987: *Bodemkaart van Nederland 1:50 000. Toelichting bij de kaartbladen 19 Oost Alkmaar en 20 West Lelystad (Noordhollands gedeelte)*. Wageningen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1992: *Grote Historische Provincie Atlas 1:25 000. Noord-Holland 1849-1859*. Groningen.

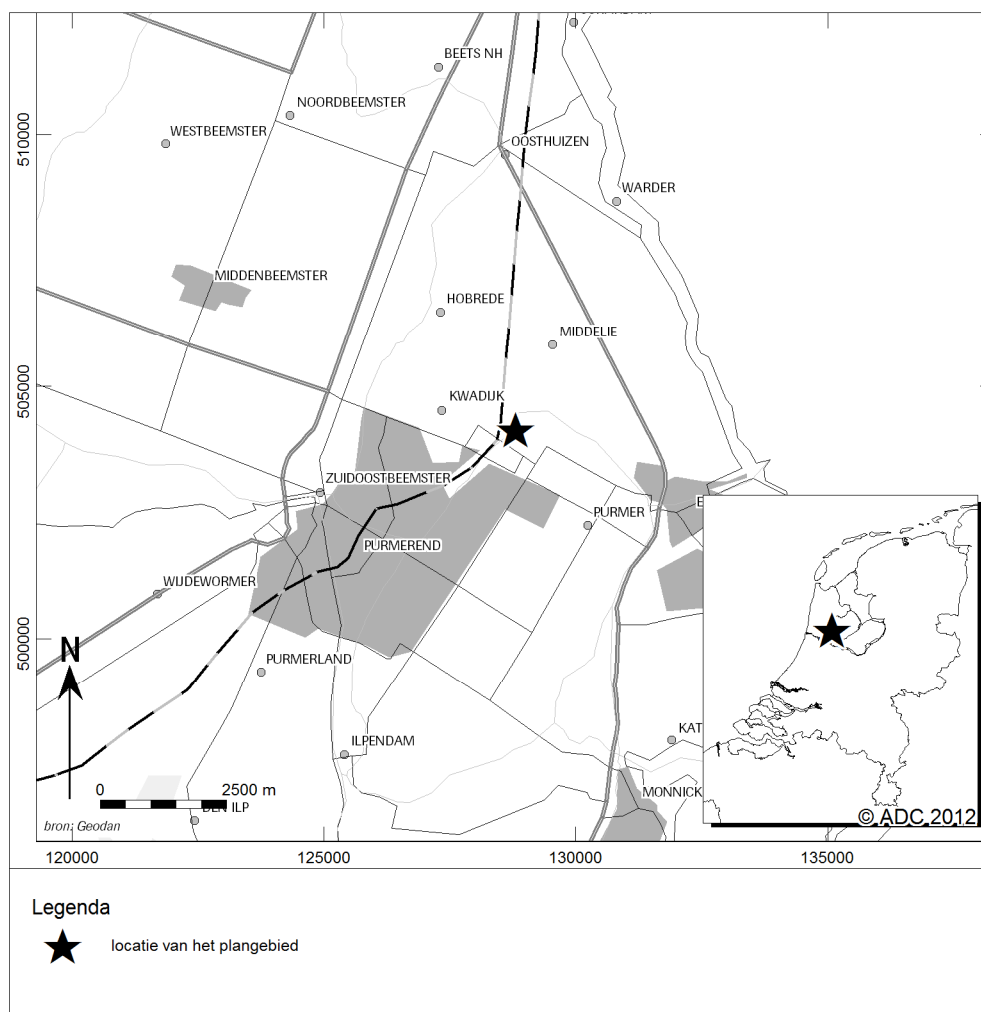
Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://boerderijstichting.pictura-dp.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.kich.nl>
<http://www.waterlandsarchief.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

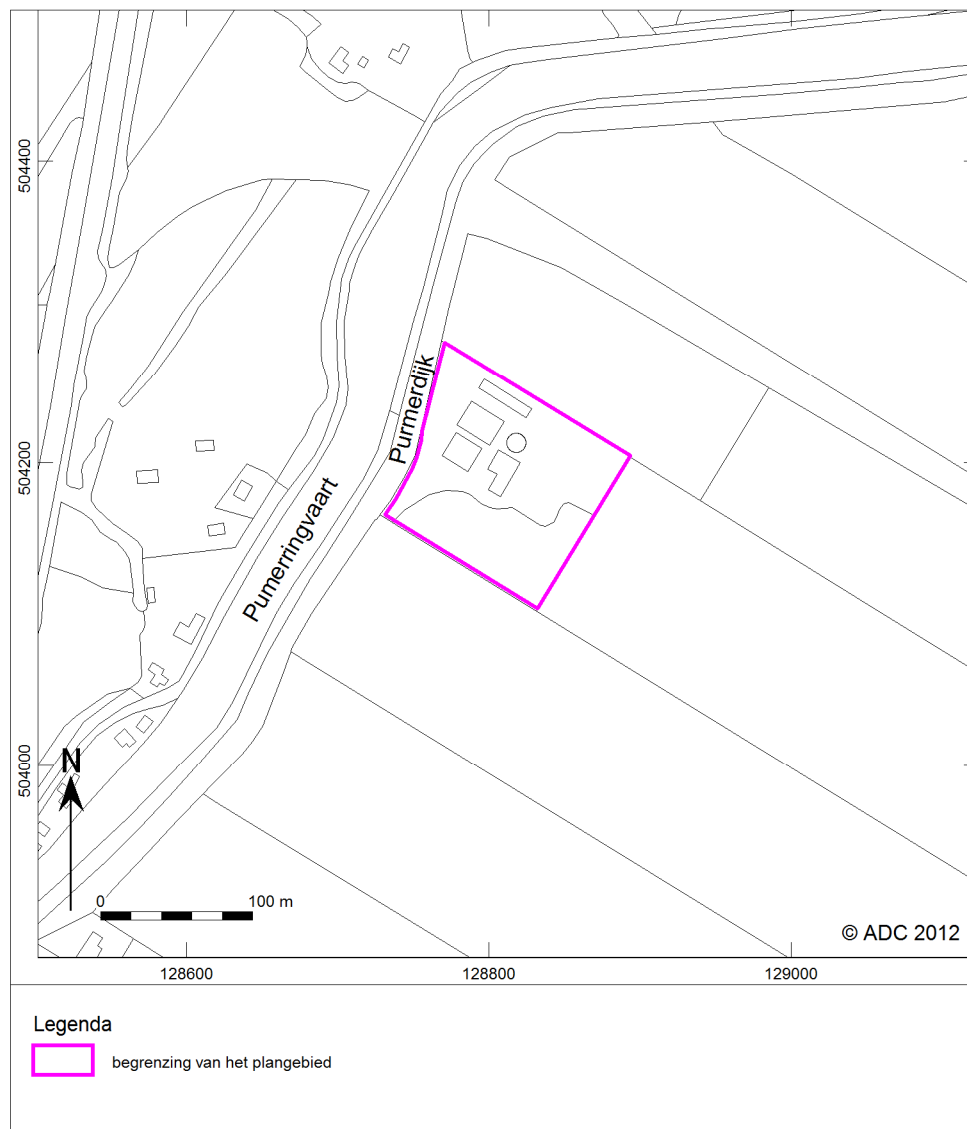
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
 Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
 Afb. 3 Huidige en toekomstige inrichting van het plangebied
 Afb. 4 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
 Afb. 5 Uitsnede van de beleidsadvieskaart van de gemeente Purmerend
 Afb. 6 Globale ligging van het plangebied op een kavelkaart van De Purmer uit 1622 (het noorden is rechts).
 Afb. 7 Uitsnede van de kadastrale minuut uit 1811-1832 met daarop het plangebied (blauw)
 Afb. 8 Plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1907

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

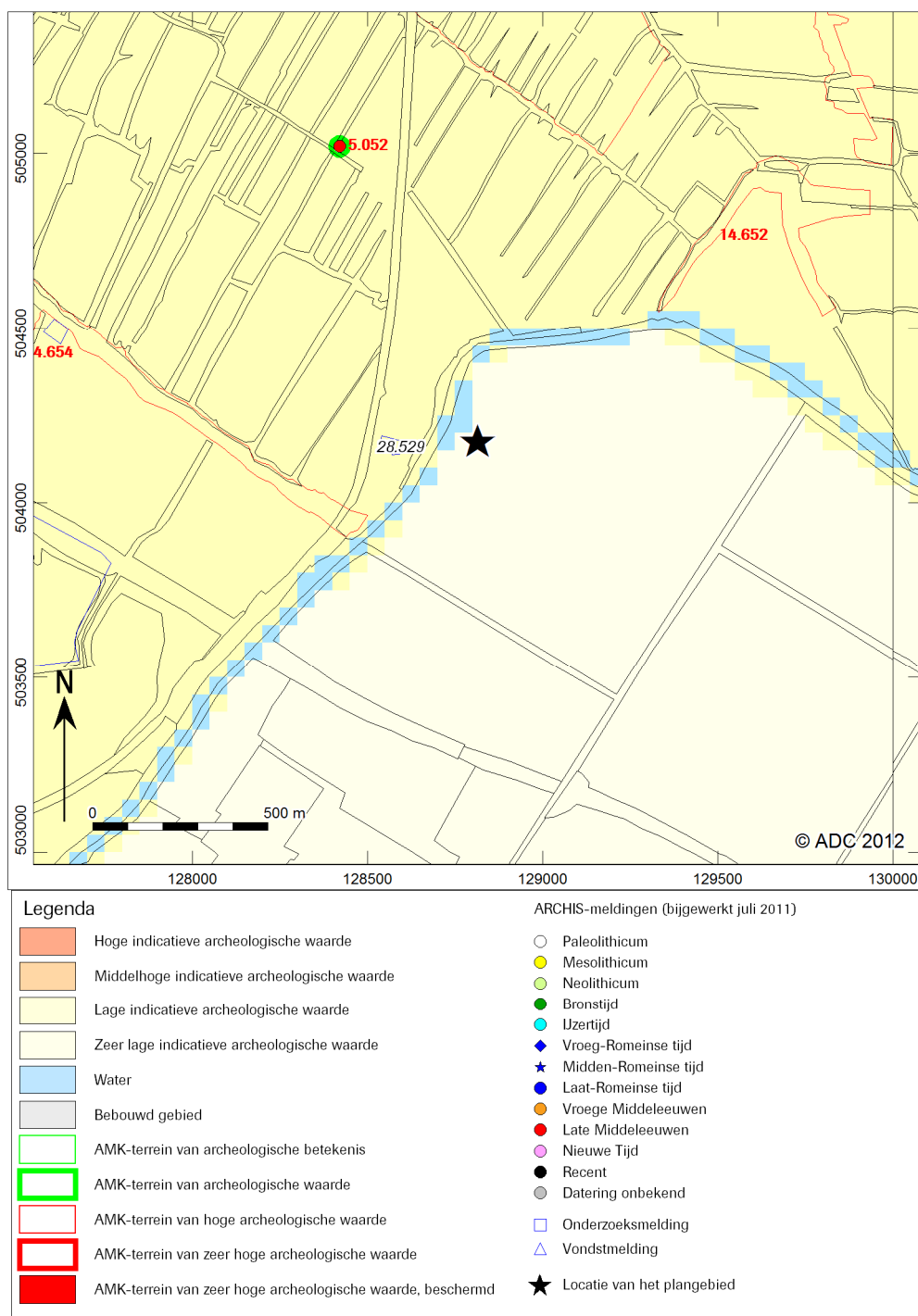
Afb. 1 Locatie van het plangebied

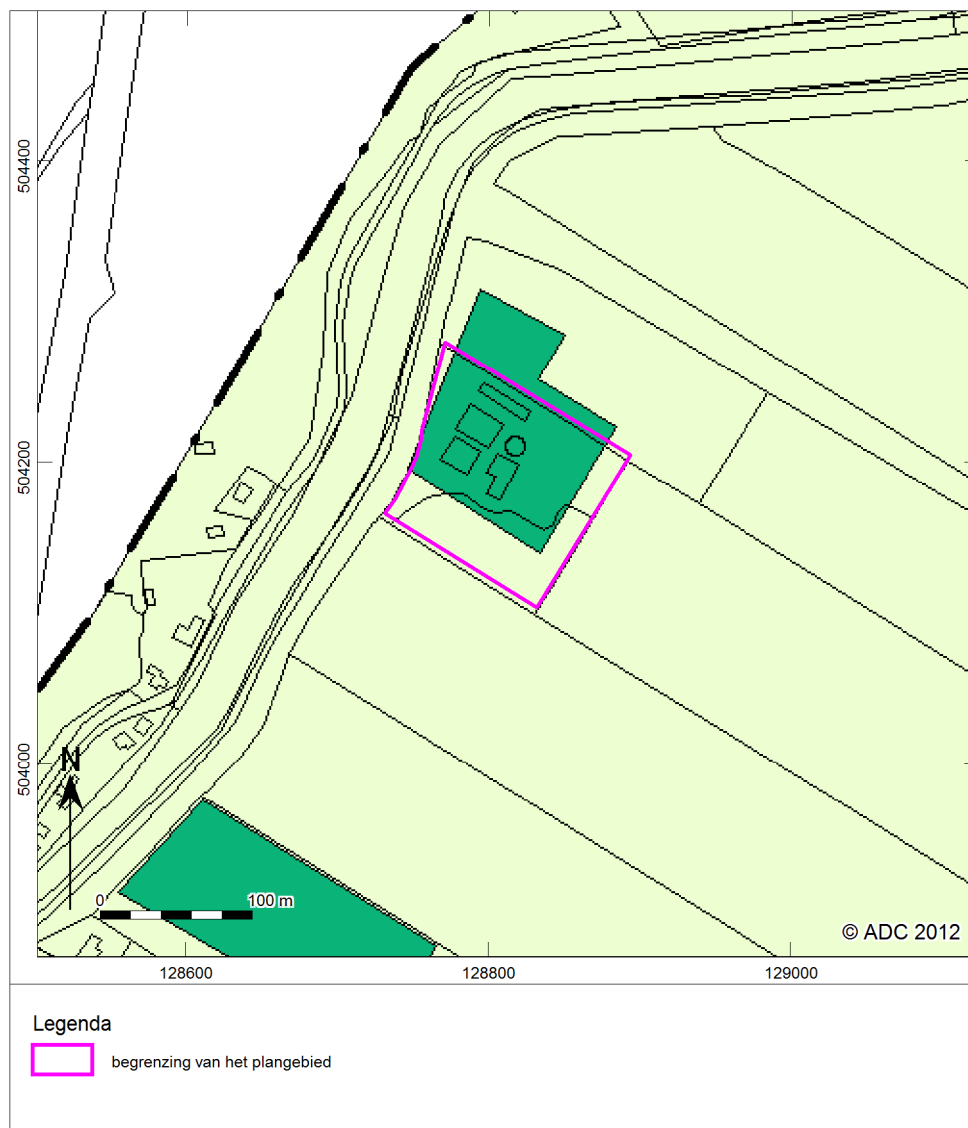
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

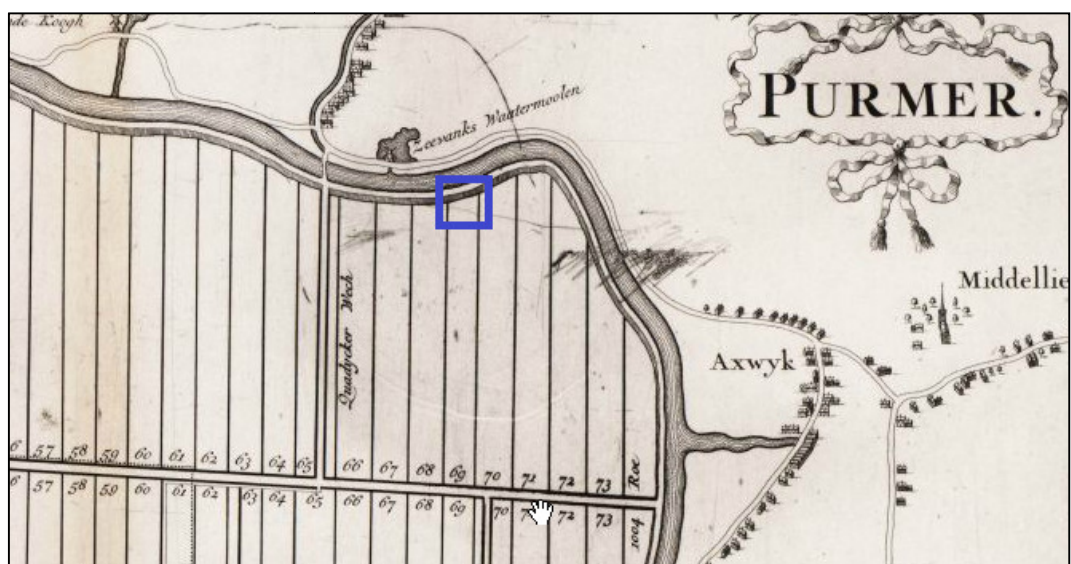
Afb. 3 Huidige en toekomstige inrichting van het plangebied

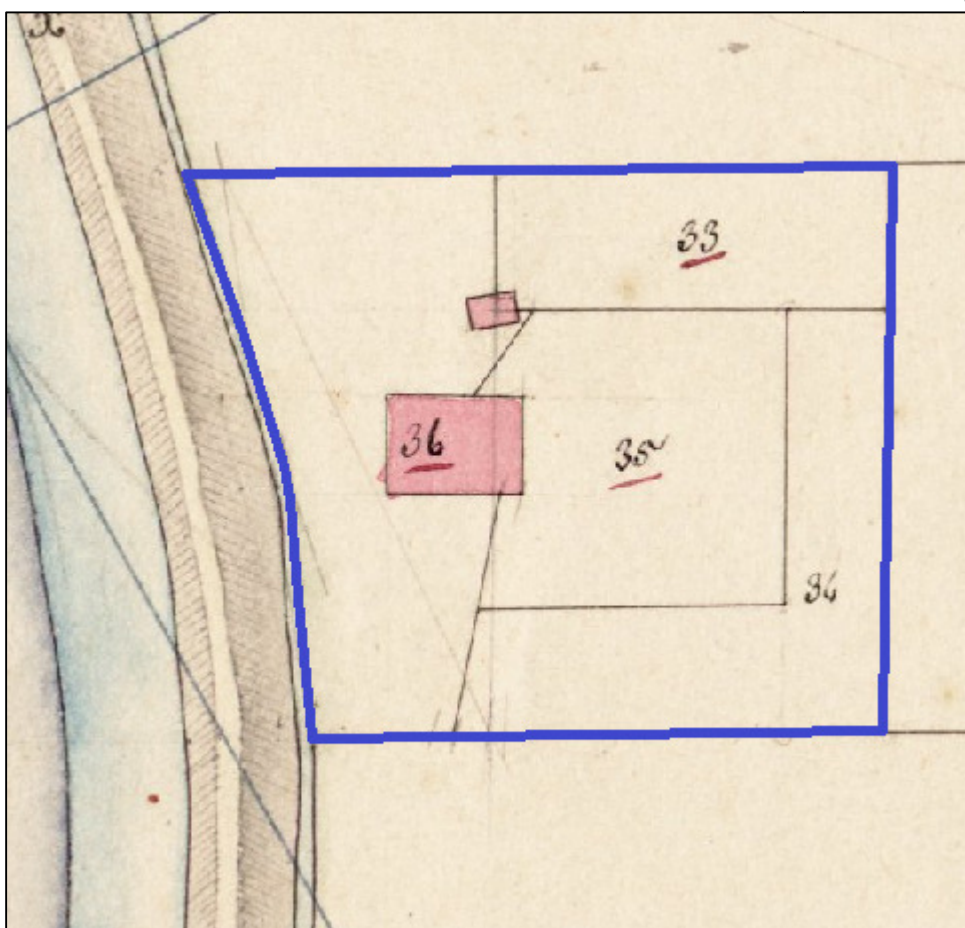
Afb. 4 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

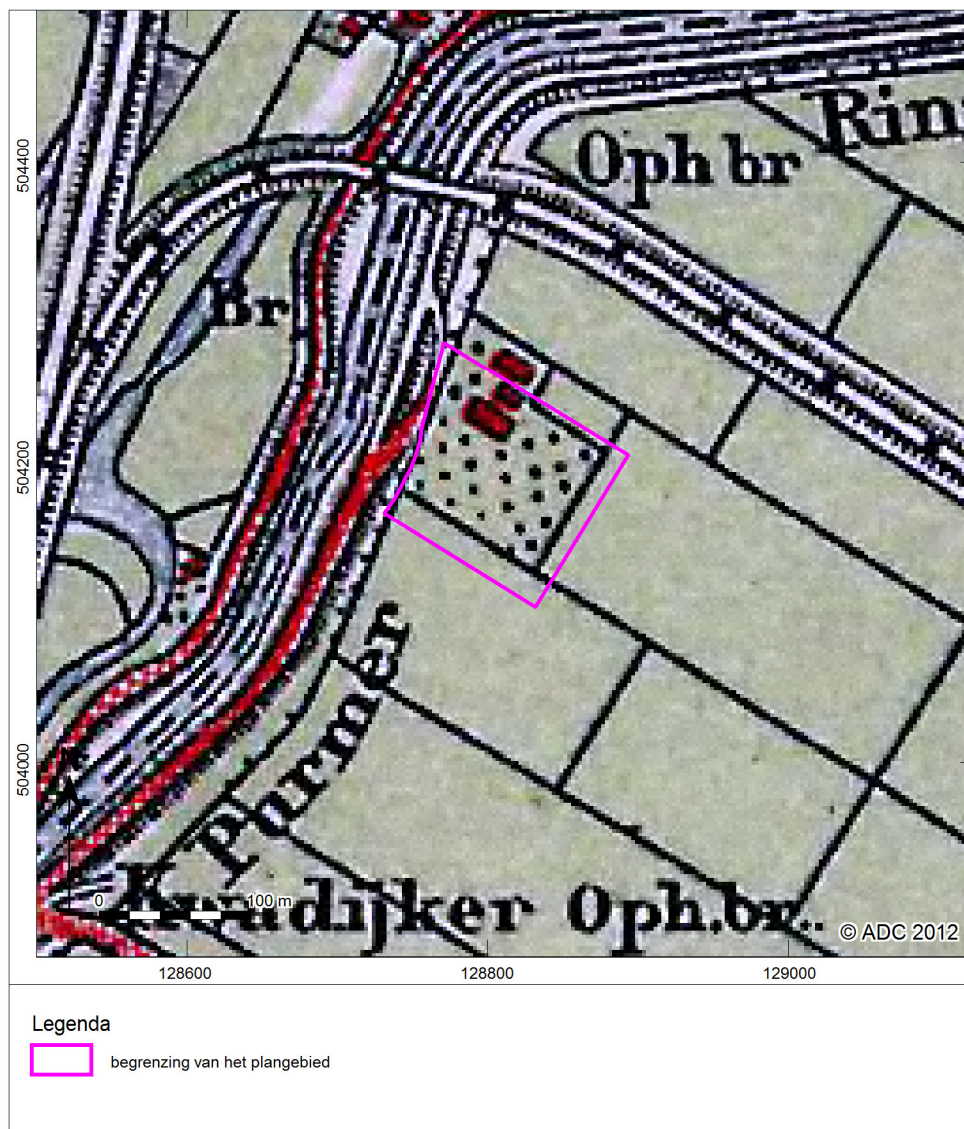
Afb. 5 Uitsnede van de beleidsadvieskaart van de gemeente Purmerend

Afb. 6 Globale ligging van het plangebied op een kavelkaart van De Purmer uit 1622 (het noorden is rechts).

Afb. 7 Uitsnede van de kadastrale minuut uit 1811-1832 met daarop de begrenzing van het plangebied (het noorden is rechtsboven)

Afb. 8 Plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1907